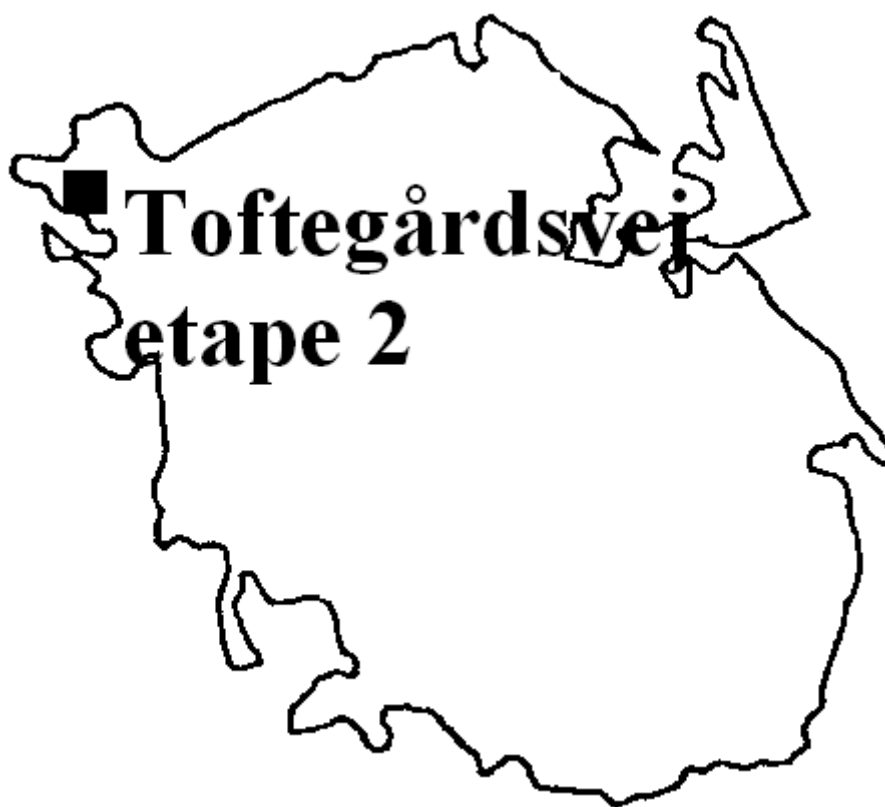

Toftegårdsvej etape 2

Makrofossil- og pollenanalyser af brønd-prøver

Peter Steen Henriksen & Charlie Christensen

Toftegårdsvej etape 2. Makrofossil- og pollenanalyser af brønd-prøver

Af Peter Steen Henriksen & Charlie Christensen

Baggrund:

I forbindelse med udgravninger ved Skrillinge øst for Middelfart (se forsiden) fremkom anlægsspor i form af stolpehuller og gruber samt mulige tofteskel. Der er med stor sandsynlighed tale om de middelalderlige- og vikingetidige dele af Skrillinge foruden anlægsspor fra jernalder. Fra gruber blev der udtaget en række prøver til makrofossil- og pollenanalyse. Prøverne er efterfølgende undersøgt på Nationalmuseets naturvidenskabelige afdeling. Pollenprøverne er undersøgt af Charlie Christensen og makrofossilprøverne af Peter Steen Henriksen.

Makrofossilanalyserne:

10 prøver fra anlæggene CXL, EUN, EUE, EUC, CXW, EPK, CED, EBR, FAP og FAQ blev gennemset og prøverne fra EPK og CED blev udvalgt til nærmere analyse, på basis af indholdet af makrofossiler.

Fra hver af de to prøver er 300 ml materiale udtaget og slemmet gennem sigter med en mindste maskevidde på 0,3 mm. Efterfølgende er alle bestembare plantedele samt andre makrofossiler udsorteret og bestemt. Resultatet af analyserne ses i tabel 1.

Anlæg EPK:

Prøven x292 stammer fra bundlaget i gruben EPK (se fig. 1)

Prøven bestod af en homogen mørkebrun ler/lergytje med en del grus og sten op til 20 mm.

Prøven indeholdt et stort antal frø, dels fra vand- og vådbundsarter, dels fra planter der vokser på forstyrret jord eller som markukrudt.

Frø fra Vandstjerne og hvileæg fra Dafnier viser at gruben i længere perioder må have været vandfyldt. De mange forskellige arter af vådbundsplanter, der må have vokset på kanten og siderne af gruben, viser at denne har haft en funktionstid på adskillige år, siden der har kunnet indfinde sig så veludviklet en flora.

To stængelfragmenter kunne bestemmes til Hør, i begge tilfælde var der tale om den karakteristiske bøjede overgang mellem stængel og rod. Det store antal frø fra mange markukrudsarter er formodentligt endt i gruben sammen med hørstængler lagt til rødning.

Fig. 1: Foto af anlæg EPK med stedet for udtagning af prøven x292 angivet.

Tabel 1: Resultaterne af makrofossilanalyserne fra Toftegårdsvej, etape 2

Toftegårdsvej etape 2		x 292	x 304
Dyrkede planter			
Linum usitatissimum (L.)	Alm. Hør, stængel-fragm.	2	
Planter fra forstyrret jord/markkrudt			
Anchusa arvensis (L.) Bieb.	Krumhals	3	
Aphanes arvensis/australis	Alm./Småfrugtet Dværøgløvefod	1	
Capsella bursa-pastoris (L.) Medicus	Hyrdetaske	4	3
Chenopodium album L.	Hvidmelet Gåsefod	88	4
Descurainia sophia (L.) Webb	Finbladet Vejsennep		1
Euphorbia helioscopia L.	Skærm-Vortemælk	8	
Fallopia convolvulus (L.) A. Love	Snerle-Pileurt	4	
Fumaria officinalis L.	Læge-Jordrøg	1	
Galeopsis spec.	Hanekro	3	
Hyoscyamus niger L.	Bulmeurt	1	6
Lamium purpureum	Rød Tvetand		1
Lamium spec.	Tvetand	8	
Persicaria maculosa/laphatifolium s.l.	Fersken/Bleg/Knudet Pileurt	5	3
Plantago major L.	Glat Vejbred	7	12
Poa annua L.	Enårig Rapgræs		42
Polygonum aviculare s.l. L.	Vej-Pileurt	25	17
Sonchus arvensis L.	Ager-Svinemælk	3	
Sonchus asper (L.) Hill	Ru Svinemælk	2	
Spergula arvensis L.	Almindelig Spergel	5	2
Stellaria media (L.) Vill.	Almindelig Fuglegræs	37	5
Thlaspi arvense L.	Almindelig Pengeurt	7	
Urtica dioica L.	Stor Nælde		24
Urtica urens L.	Liden Nælde		85
Planter fra tørbund			
Hypericum spec.	Perikon		2
Leontodon hispidus L.	Stivhåret Borst	1	
Planter fra vådbund			
Bidens tripartita L.	Fliget Brøndsel	4	
Carex spec.	Star	5	3
Eleocharis palustris/uniglumis	Alm./Enskættet Sumpstrå	1	
Glyceria spec.	Sødgræs	9	
Juncus spec.	Siv	9	50
Mentha spec.	Mynte	10	
Potentilla anserina L.	Gåse-Potentil	1	3
Prunella vulgaris L.	Almindelig Brunelle	1	2
Ranunculus repens L.	Lav Ranunkel	1	
Ranunculus sceleratus L.	Tigger-Ranunkel	1	
Rorippa palustris (L.) Besser	Kær-Guldørse		28
Vandplanter			
Callitriche spec.	Vandstjerne	12	
Lemna spec.	Andemad		9
Variabel økologi			
Atriplex spec.	Mælde	1	
Brassica spec.	Kål	11	
Cerastium spec.	Hønsetarm		1
Chenopodium spec.	Gåsefod		10
Crepis spec.	Høgeskæg	1	
Luzula spec.	Frytle		1
Myosotis spec.	Forglemmigej	3	
Poa spec.	Rapgræs	17	
Poaceae	Græs-fam.	2	5
Potentilla spec.	Potentil		18
Ranunculus spec.	Ranunkel	6	1
Stellaria spec.	Fladstjerne	11	2
Ubestemte frø		6	14
Ubestemte plantedele			
knopper/knopskæl			25
Kviste			5
Stængel-fragmenter		6	
Trækuls-fragmenter		3	50
Rester fra føde			
Rubus caesius L.	Korbær		1
Knoglefragmenter			4
Blåmusling, skalfragmenter			25
Zoologi			
Dafnie, hvileæg		6	250
Insekt-dele		10	10
Larvehylstre		1	1
Regnorm, ægkapsler		4	10
Mider			10

Anlæg CED:

Prøven x304 stammer fra bundlaget i gruben CED (se fig. 2)

Prøven bestod af en homogen mørkebrun ler/lergytje, indeholdende en del trækulsfragmenter og nogle kviste og knopper. Frø fra Andemad og talrige hvileæg fra Dafnier viser at gruben i perioder må have været vandfyldt.

Frø fra forskellige arter af vådbundsplanter, der må have vokset på kanten og siderne af gruben, viser at denne har haft en funktionstid på flere år, om end der ikke har været udviklet

en ligeså righoldig flora som i anlæg EPK.

Frøene fra planter der optræder på forstyrret jord eller som markukrudt stammede hovedsageligt fra Nælde-arterne, Enårig Rapgræs og Vej-Pileurt. Denne sammensætning peger på at frøene stammer fra bevoksningen rundt om gruben.

Fig. 2: Foto af anlæg CED med stedet for udtagning af prøven x304 angivet.

Trækul og ”mad-affald” i form af knoglefragmenter (mindre stykker af spongiøst væv) og talrige fragmenter af Blåmuslinge-skaller viser, at der er deponeret husholdningsaffald i gruben.

Pollenanalyserne

Fra tre anlæg EUN, EUE og EUC (se fig. 3) er der udført orienterende pollenanalyser.

Prøverne er præpareret efter NNU's standardmetode og prøverne derefter gennemset i mikroskop under 40/63 X forstørrelse.

Generelt for de tre prøver er pollen rimeligt godt bevaret, og der er så mange, at tælling vil være mulig. Det vil dog kræve en betydelig indsats at tælle op til et statistisk holdbart resultat.

Der var ingen totalt dominans af enkelte taxa i prøverne. Der forekom indslag af vådbundsplanter i anlæg EUN og EUE. Alle prøverne indeholdt trækulstøv i mindre mængder.

Anlæg EUN, x272, M 71963

Der forekom talrige palynomorfer, d.v.s. mikroskopiske organismer, som ikke er pollen. Disse vil måske kunne bestemmes ved en større indsats, og kan muligvis bidrage til en nøjere vurdering af aflejringsmiljøet.

Der blev registreret ret mange pollen og sporer af Dryopteris (bregne), El og Græs. Følgende forekom enkeltvis eller fåtalligt: Birk, El, Ørnebregne, Fyr, Hassel, Lancetbladet Vejbred, Spergel, Bynke. Vådbund var repræsenteret ved et enkelt fund af henholdsvis Andemad og Pediastrum (grønalg).

Anlæg EUE, x273, M 71964

Også her var der ret mange palynomorfer. Der forekom rigtig mange Cyperaceer (halvgræsser) samt en del Dryopteris-sporer og græspollen. Enkeltforekomster af følgende: El, Birk, Mælkebøtte-type, Fyr, Bynke, Skærmblostmfamilien, Byg/Hvede, Lancetbladet Vejbred og pollen fra

Nellikefamilien. Vådbund var ud over de mange Cyperaceer repræsenteret af Dynd-Padderokke, Smalbladet Dunhammer/Pindsvineknop-type og ferskvandsalgen Botryococcus.

Anlæg EUC, x274, M 71965

Her var der meget få Cyperaceer, men til gengæld mange græspollen. Enkeltobservationer: Baldrian, Ørnebregne, Eg, Byg/Hvede, El, Snerre-type, Lancetbladet Vejbred, Dryopteris og Fyr. Her var der, bortset fra de enkelte Cyperaceer, intet der angav vådbund.

Pollenanalyserne har ikke kunnet belyse grubernes funktion, men har vist, at der har været våd bund ved i hvert fald to af gruberne.

Prøvematerialet opbevares på NNU fremover.

Fig. 3: Anlæggene EUC, EUE og EUN med stederne for udtagning af pollenprøverne angivet.